

Haapala

Erkki Nikkanen

Rajajoki Nikkasen talon kohdalla

Yleiskuvaus

Haapala sijaitsee Terijoen itäosassa Rajajoen varrella, Kuokkalan pohjoispuolella. Haapalaan kuuluu kolme taajama-aluetta: Haapala I eli Pullinen, Haapala II eli Tulokas ja Haapala III eli Luutahäntä.

Kyläkokonaisuus oli noin 8 kilometriä pitkä nauhamainen yhteisö Kuokkala-Joutsellä tien molemmin puolin. Maisemaltaan alue on kaunista, lievästi kumpuilevaa mäntykangasmaata, jota pienet peltotilkut sopivasti pilkkovat. Emäkylä Haapala I on taajamista suurin ja siellä oli 46 "savua" ja asukkaita lienee ollut parisen sataa. Luutahännässä oli 23 "savua" ja asukkaita 50-60 sekä Tulokkaalla 29 "savua" ja asukkaita lähes sata.

Pääosa Haapala I taloista sijaitsi Joutselän tien molemmin puolin Kellomäen tienhaarasta Somerikkoon eli n. 2,5 kilometrin pituisena. Kylän itäpuolella virtasi kooltaan pieni, mutta vaikutuksiltaan suuri Rajajoki. Maantieltä oli rajalle matkaa 50-250 m, joten haapalalaiset olivat todellisia rajan asukkaita. Useiden talojen niityt sijaitsivat joen rannalla, joten sieltä voitiin hyvin seurata naapurinkin toimintaa. Haapalan kohdalla Venäjän puolella oli Akkasen kylä ja siellä asui suomea puhuvia inkeriläisiä aina vuoteen 1935 asti. Heidän kanssaan voitiin varovasti keskustella, jos Venäläisiä rajavartijoita ei ollut lähellä. Virallisesti kaikki keskustelu oli kiellettyä. Vuonna 1935 Stalin karkotti inkeriläiset itään, todennäköisesti Siperiaan., jonka jälkeen rajan takana näkyi vain sotilaita ja kuului linnoitustöihin liittyviä rakennusääniä.

Somerikon mäkien kohdalla Venäjän puolella oli "Mainilan laukauksista" kuuluisa Mainilan kylä.

Ortodoksikirkko Ämmälänmäellä Sakari Antin talon kohdalla

Elinkeinot

Maanviljely oli haapalalaisten pääelinkeino. Tilat olivat pieniä, 10-45 ha, joten pelkkä maatalous ei pystynyt kaikkia ihmisiä elättämään. Talvisin miehet kävivät paljon metsätöissä ja rahdinajossa, sekä tekivät kaikkia mahdollisia tilapäistöitä. Rajavartiostossa oli jatkuvasti useita miehiä, joten se toimi hyvänä työllistäjänä ja tietysti hyvänä turvallisuuden takaajana.

Rajajoen rannat olivat hyviä niittymaita, joten sieltä korjattiin hyviä heinäsetoja ja lisäksi heinän niiton jälkeen niityt toimivat lehmien laidunmaina. Naiset hoitivat sisäaskareiden lisäksi kasvimaita ja puutarhoja sekä kutoivat mattoja ja muutenkin tekivät jatkuvasti käsitöitä. Ahkeruus oli kaikille kunnia-asia. Myös metsämarjat ja sienet toivat hyvän lisän toimeentuloon. Omavaraistaloudessa ei paljon rahaa tarvittu, vaan omilla tuotteilla pyrittiin tulemaan toimeen mahdollisimman pitkälle.

Kellomäki oli paikkakunta, jonne voitiin myydä kaikki taloudesta vapautunut ylimääräinen tuotanto. Elämä tuntui onnelliselta!!

Luutahäntä

Elinkeinorakenteeltaan "kylät" olivat samankaltaisia. Luutahäntä oli kuitenkin alueen sivistyksellinen keskus, sillä siellä toimi alueen ainoa kansakoulu, joka antoi kylälle oman leimansa. Koulussa toimi myös pieni kirjasto, josta lapset voivat lainata kotiinkin lukemista. Kirjastoa käytettiinkin varsin runsaasti ja opettajat ohjasivat mielellään, mitä kirjoja kannattaisi lukea.

Tulokas

Tulokas oli ennen 1. maailmansotaa varsin vauras kylä, sillä siellä toimi suuri saha, joka tarjosi työtä ja asuntoja kymmenille ihmisille. Rajan mentyä kiinni, vaikutui kuitenkin tukin uitto ja niinpä saha jouduttiinkin lopettamaan v. 1925. Sahan omisti silloin konsuli William Otsakorva. Hänen kuoltuaan perikunta perusti William ja Esteri Otsakorva -nimisen säätiön, josta jaettiin varsin runsaasti apurahoja ja lainoja Rajakannaksen asukkaiden avustamiseksi ammatillisissa opinnoissa.

Joutselän taistelun muistomerkki

Joutsellä sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä Haapalasta pohjoiseen. Vuonna 1931 Kellomäellä sijainnut Polkupyöräpataljoona 1 oli pystyttänyt Joutselle muistomerkkin erään Suomen sotahistorian kunniakkaimman voiton "Joutselän taistelun" muistoksi. Venäläiset ovat räjäyttäneet tämän muistomerkkin v.1975.

Mainilan laukausten muistomerkki

Eräs inkeriläinen Suomen ystävä, Jevgeni Balashov, pystytti Mainilaan vaatimattoman muistomerkkin "Mainilan laukausten" muistoksi. Tämä muistomerkki on ulkonäöltään Joutselän taistelun muistomerkkin kaltainen, mutta paljon vaatimattomampi. Merkissä on teksti: 26.11.1939 *Casus belli* (lat.), joka tarkoittaa *sodan* syy.

Terijoen kylät:

[Haapala](#)
[Kellomäki](#)
[Keskikylä](#)
[Käkösenpää](#)
[Ollinpää](#)
[Puhtula ja Koivikko](#)
[Rajajoki](#)
[Tyrisevä](#)

Haapala:

Erkki Nikkanen:
[Koulupojan muistelmia](#)
[Haapalan kylästä](#)
 (Julkaistu Karjala-lehdessä 1970)